

АКАДЕМИЯИ ИЛМҲОИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ИНСТИТУТИ ШАРҚШИНОСӢ ВА МЕРОСИ ХАТӢ

Яҳё ибни Шарафуддин ан-Нававӣ

**ЧИЛ
ҲАДИСИ
НАБАВӢ**

ДУШАНБЕ
«ИРФОН» – 2008

ББК 50–20+10.2
Я – 60

*Бо қарори Сарраёсати оид ба корҳои дини Вазорати
фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 августи соли 2007
таҳти № 2–01/2241 ба чоп тавсия шудааст*

Аз арабӣ тарҷумаи Абдулмуте Наҷотов

Мухаррири масъул Файзулло Бобоев

Яҳё ибни Шарафуддин ан-Нававӣ

Я – 60   **Чил ҳадиси набавӣ/ Аз арабӣ тарҷумаи Абдулмуте**
Наҷотов. – Душанбе, "Ирфон", 2008. – 58 сах.

"Чил ҳадиси набавӣ" фишурдаи ҳадисҳое мебошанд, ки пояҳои асосии дини исломро баён менамоянд ва онҳо асосан аз матни китобҳои "Сихоҳи ситта" гирифта шудаанд. Китоб барои доираи васеи хонандагон, хусусан наврастону ҷавонон, ҳамчун воситаи муҳими тарбияи ахлоқи ҳамида тақдим мешавад.

0401000000 – 101

Я _____ – 2007

М 501 (12) – 2007

ББК 50–20+10.2

МУҚАДДИМАИ ИМОМ НАВАВӢ

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ﴾

﴿Он чизҳоеро, ки Пайғамбар барои шумо (аз аҳкоми илоҳӣ) овардааст иҷро кунед﴾. Ҳашр, 59:7.

Ба номи Худованди Бахшояндаи Меҳрубон

Ситоиш Худойро, ки Парвардигори оламҳост; Барподорандаи замину осмонҳо, тадбиркунандаи ҳамаи махлуқот; Фиристонандаи пайғамбарон, алайҳиму-с-салоту ва-с-салом, ба сӯйи оқилон барои роҳнамоӣ кардани онҳо ва баён намудани роҳҳои дин бо далелҳои қатъӣ ва бурҳонҳои равшан. Ўро барои ҳамаи неъматҳояш ситоиш мекунам ва аз Ў фазлу карами беандоза талаб менамоям. Ва шаҳодат медиҳам, ки саййиди мо Муҳаммад банда ва пайғамбари Ўст, ҳабибу халили Ўст, беҳтарини махлуқот аст, ки (бар вай) Қуръони азиз, ки мӯъҷизаест бардавом дар гузашти солҳо ва суннати

дурахшандаро барои роҳчуён арзонӣ доштааст. Дуруду саломи Худо бар вай ва бар ҳамаи анбиё ва мурсалин ва бар олашон ва бар ҳамаи некӯкорон бод!

Аммо баъд: Мо аз (ёрони пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, ба монанди) Алӣ ибни Абӯтолиб ва Абдуллоҳ ибни Масъуд ва Муъоз ибни Ҷабал ва Абӯдардо ва Ибни Умар ва Ибни Аббос ва Анас ибни Молик ва Абӯхурайра ва Абӯсаъид ал-Худрӣ, разия-л-Лоҳу Таъоло анҳум, аз роҳҳои бисёр ба ривоятҳои гуногун ривоят кардем, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт:

«مَنْ حَفِظَ عَلَيَّ أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا مِنْ أَمْرِ دِينِهَا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي زُمْرَةِ الْفُقَهَاءِ وَالْعُلَمَاءِ»

«Ҳар ки бар уммати ман чил ҳадисро, ки дар умури дини уммат бошад, нигоҳ дорад, рӯзи қиёмат ӯро Худо дар ҷумлаи фақеҳону олимон барангезад».

Ва дар ривояти дигар:

«بَعَثَهُ اللَّهُ فَقِيهًا عَالِمًا»

«Худо ӯро фақеҳу олим барангезад».

Ва дар ривояти Абӯдардо (омадааст, ки пайғамбарӣ Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт):

«وَكُنْتُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَافِعًا وَشَهِيدًا»

«Рӯзи қиёмат барои ӯ шафоатхоҳ ва гувоҳ бошам».

Ва дар ривояти Ибни Масъуд:

«قَبِيلَ أُدْخِلَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شِئْتَ»

«Барои ӯ гуфта шавад: аз ҳар кадом дари бихишт, ки хоҳӣ, дохил шав».

Ва дар ривояти Ибни Умар:

«كُتِبَ فِي زُمْرَةِ الْعُلَمَاءِ وَحُشِرَ فِي زُمْرَةِ الشُّهَدَاءِ»

«Дар зумраи олимон сабт шавад ва дар гуруҳи шаҳидон ҳашир гардад».

Ҳарчанд ки роҳҳои (ривояти) ин ҳадис бисёр аст, валекин ҳифзқунандагон (-и ҳадис) бар он иттифоқ кардаанд, ки ин ҳадис заиф аст. Аммо бо умеди савоб ва дарёфтани шафоати пайғамбар, салла-л-Лаҳу алайҳи ва саллам, донишмандон дар ин бобат китобҳои бешумор тасниф кардаанд.

Нахустин касеро донистаам, ки дар ин (роҳ) тасниф кардааст, Абдуллоҳ ибни Муборак (имомии маъруфу машҳур) мебошад; сипас Муҳаммад ибни Аслами Тусӣ – донишманди худошинос аст, сипас ал-Ҳасан ибни Суфёни Насоӣ ва Абӯбакри Очарӣ ва Абӯбакр Муҳаммад ибни Иброҳими Исфаҳонӣ ва ад-Доруқутнӣ ва ал-Ҳоким ва Абӯнаъим ва Абӯабдурраҳмон ас-Суламӣ ва Абӯсаъид ал-Молинӣ ва Абӯусмон ас-Собунӣ ва Абдуллоҳ ибни Муҳаммад ал-Ансорӣ ва Абӯбакр ал-Байҳақӣ ва мардумони бешуморе (дигар) аз мутақад-димин ва мутааххирин.

Ба хотири пайравӣ қардан аз ин имомони машҳур ва ҳифзқунандагони ислом дар ҷамъ овардани чил ҳадис аз Худои Таъоло мадад ҷустам.

Ба дурустӣ ки олимони бар ҷои будани истифодаи ҳадиси заиф дар фазои аъмоли иттифоқ

кардаанд, бо вучуди ин эътимоди ман бар ин (қабил) ҳадис нест, балки эътимодам бар сухани пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, дар ҳадисҳои сахех аст:

«لِيُبَلِّغَ الشَّاهِدُ مِنْكُمْ الْغَائِبَ»

«Бигуздор, ҳозирони шумо ин гуфтаҳои маро ба ғоибон бирасонанд». [Саҳеҳи Бухорӣ, китоби илм, ҳадиси 105].

Ва сухани пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам:

«نَضَرَ اللَّهُ امْرَأً سَمِعَ مَقَالَتِي فَوَعَاهَا فَأَدَّاهَا كَمَا سَمِعَهَا»

«Худо касеро хушнуду сарсабз гардонад, ки сухани маро шунда бошад, пас онро дар ёд нигоҳ дорад, пас ҳам-чунон ки шундааст, ба дигарон бирасонад». [Сунани Тирмизӣ, китоби илм, ҳадиси 3658].

Сипас аз олимони касоне буданд, ки чил (ҳадис)-ро дар усули дин, баъзеи онҳо дар фуруъ, баъзеи онҳо дар чиҳод, баъзеи онҳо дар зӯҳд (парҳезгорӣ), баъзеи онҳо дар адаб ва баъзеи дигар дар хутба гуфтан ҷамъ кардаанд ва ҳамаи онҳо ниятҳои некӯ доштанд; Худо аз қосидони ин корҳо хушнуд бод.

Ба дурустӣ, лозим донишам чил ҳадисеро ҷамъоварӣ намоям, ки муҳимтар аз ҳамаи онҳост, он чил ҳадисе аст, ки ҳамаи он мавзӯҳо (-и дар боло зикршударо) дар бар мегирад, ҳар яке аз он (ҳадис) пояи бузурге аз пояҳои дин аст, чунон ки олимони васф кардаанд, ки меҳвари ислом, ё нисфи ислом, ё сеяки ислом ва ё монанди он аст.

Сипас дар ин чил (ҳадис) лозим дониستم, ки ҳар кадомаш саҳеҳ ва аксари онҳо дар "Саҳеҳайн"-и ал-Бухорӣ ва Муслим омада бошад. Ва ҳар як ҳадисро бо ҳазфи иснодаш зикр кардам, то ҳифз намудани он осон бошад ва манфиати он, агар Худо хоста бошад, дастраси умум гардад.

Ҳар ки рағбати охират дорад, лозим аст, ки ин ҳадисҳоро якҷо бо муҳимот ва танбеҳоте, ки шомиланд, бидонад. Ва ин барои ҳар шахсе, ки дар ин ҳадисҳо биандешад, ошкор гардад.

Ва эътимоди ман бар Худост, ваколату такавоҳи ман ба сӯйи Ёст, Ёрост ситоишу неъмат ва тавфиқу нигоҳдорӣ (аз маъсият) аз ҷониби Ёст.

ҲАДИСИ АВВАЛ
(САВОБИ) АМАЛҲО
(ВОБАСТА) БО НИЯТ АСТ

الْحَدِيثُ الْأَوَّلُ
الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ

Аз амирулмуъминин Умар ибни Хаттоб, разиял-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: аз пайғамбари Худо, сал-ла-л-Лоҳу алайҳи ва сал-лам, шунидам, ки мегуфт: «Савоби амалҳо вобаста бо ният аст; ва ҳар касро му-вофиқи нияташ ҷазо дода мешавад; ва ҳар касро, ки ҳиҷраташ, ба сӯи Аллоҳ ва расули ӯ бошад, пас ҳиҷрати ӯ ба сӯи Аллоҳ ва расули ӯст. Ва ҳар касро, ки ҳиҷраташ ба сӯи дунё бошад, то онро ба даст орад ё ба сӯи зане бошад, ки ӯро ба никоҳ дарорад, пас ҳиҷрати ӯ ба сӯи ҳамон чиз аст, ки ба он сӯй ҳиҷрат кардааст».

Ин ҳадисро имоми муҳаддисон Абӯабдуллоҳ Муҳаммад ибни

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُمَرَ بْنِ
الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ
بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَّا
نَوَى: فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ
وَرَسُولِهِ فَهَاجَرْتُهُ إِلَى اللَّهِ وَ
رَسُولِهِ وَ مَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ
لِدُنْيَا يُصِيبُهَا، أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا،
فَهَاجَرْتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ».

رَوَاهُ إِمَامَا الْمُحَدِّثِينَ أَبُو عَبْدِ
اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ
إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُغِيرَةَ بْنِ بَرْدِزْبَةَ
الْبُخَارِيُّ، وَ أَبُو الْحُسَيْنِ مُسْلِمٌ

Исмоъил иб-ни Иброҳим
ибни ал-Муғи-ра ибни
Бардизбеҳ ал-Бу-хорӣ ва
имом Абулхусайн
Муслим ибни ал-Ҳаҷҷоҷ
ибни Муслими Қушайрии
Нисобурӣ дар китобҳои
"Саҳеҳайн"-и худ, ки саҳеҳ-
тарини китобҳои тасниф-
шуда мебошанд, ривоят
кардаанд.

بْنُ الْحَجَّاجِ بْنِ مُسْلِمِ الْقُشَيْرِيِّ
النَّيْسَابُورِيِّ فِي صَحِيحَيْهِمَا
الَّذِينَ هُمَا أَصْحُ الْكُتُبِ
الْمُصَنَّفَةِ.

ҲАДИСИ ДУЮМ
ДАР БАЁНИ ИСЛОМ ВА
ИМОН ВА ЭҲСОН

Аз ҳазрати Умар,
разия-л-Лоҳу анху,
инчунин ри-воят аст, ки
гуфт: "Рӯзе мо назди
пайғамбари Худо, салла-
л-Лоҳу алайҳи ва саллам,
нишаста будем, но-гаҳон
марде бо либосҳои ниҳоят
сафед ва мӯйи са-раш
ниҳоят сиёҳ сӯйи мо омад,
ки асаре аз (гарду ғубори)
сафар бар вай дида
намешуд ва касе (аз мо
низ) ўро намешинохт. Вай
рӯ ба рӯйи пайғамбари
Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи

الْحَدِيثُ الثَّانِي
بَيَانُ الْإِسْلَامِ وَالْإِيمَانِ وَ
الْإِحْسَانِ

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَيْضًا
قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ،
إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ
الشَّيْبِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ،
لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ
أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى

ва саллам, нишаст ва зонуҳо-яшро ба зонуҳои он ҳазрат така дод, кафи дастонашро болои ронҳояш гузошта гуфт: "Эй Муҳаммад, маро аз ислом хабар деҳ!" Пас пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ислом он аст, ки шаҳодат бидиҳӣ, ки нест ҳеҷ маъбуде бар ҳақ, ҷуз Худо ва Муҳаммад пайғам-бари Худо аст; ва намоз бигузори; ва закоти мол бидиҳӣ; ва рӯзаи моҳи Ра-мазон бидори; ва ҳаҷчи Хона бикунӣ, агар бар он тавоноии роҳ дошта бо-шӣ». Он мард гуфт: "Рост гуфти". (Умар, разия-л-Лоҳу анҳу) гуфт: "Мо тааҷҷуб кардем аз он мард, ки худ суол мекарду боз мегуфт: "Рост гуфти".

Он мард гуфт: "Сипас маро аз имон хабар деҳ?". (Пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам) гуфт: «Имон он аст, ки ба Худо ва фариштагони Ӯ ва ба китобҳои Ӯ ва ба пайғам-барони Ӯ ва ба рӯзи охи-рат бовар дошта бошӣ; ва ба тақдири некӣ ва бадӣ

رُكْبَتَيْهِ، وَ وَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَىٰ
فَخَذِيهِ، وَ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ!
أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ. فَقَالَ:
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: «الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنْ مُحَمَّدًا
رَسُولُ اللَّهِ، وَ تُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَ
تُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَ تَصُومَ رَمَضَانَ،
وَ تَحُجَّ الْبَيْتَ، إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ
سَبِيلًا». قَالَ: صَدَقْتَ. قَالَ:
فَعَجِبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَ يُصَدِّقُهُ. قَالَ:
فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ. قَالَ: «أَنْ
تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَ مَلَائِكَتِهِ، وَ كُتُبِهِ،
وَ رُسُلِهِ، وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ، وَ تُؤْمِنَ
بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَ شَرِّهِ». قَالَ:
صَدَقْتَ. قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ
الْإِحْسَانِ. قَالَ: «أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ
كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ،

бовар кунӣ». Он мард гуфт: "Рост гуфтӣ, сипас маро аз эҳсон хабар деҳ!" Гуфт: «Эҳсон он аст, ки Худоро чунон парастӣш кунӣ, ки Ҷуро мебинӣ. Ва агар ту Ҷуро набинӣ, Ҷуро мебинад». Он мард гуфт: "Пас аз омадани рӯзи қиёмат маро хабар деҳ!" Гуфт: «Дар ин бора ча-вобдиҳанда аз суолдиҳанда донотар нест». Он мард гуфт: "Пас аз нишонаҳои он рӯз маро хабар деҳ!" (Пайғамбар, салла-л-Ло-ҳу алайҳи ва саллам) гуфт: «Он, ки каниз (зан) хоҷаи худро зояд; ва он, ки фақи-рони бараҳна, бенаво ва ҷӯпонони камбағал ҳам дар иморатсозӣ бо ҳам-дигар сабақат кунанд». Сипас он мард бархосту рафт. Пас пайғамбари Худо, сал-ла-л-Лоҳу алайҳи ва сал-лам, андаке ором гирифтӣ пасон ба ман гуфт: «Эй Умар! Оё медонӣ, ки ин марди суолкунанда кӣ буд?» Умар гуфт: "Худову пайғамбараш беҳтар донанд". Гуфт: «Ба дурустӣ

فَإِنَّهُ يَرَاكَ». قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ. قَالَ: «مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ». قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا. قَالَ: «أَنَّ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ، الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ، يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبَنِيَانِ». قَالَ: ثُمَّ انْطَلَقَ، فَلَبِثَ مَلِيًّا. ثُمَّ قَالَ: «يَا عُمَرُ! أَتَدْرِي مَنْ السَّائِلُ؟» قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ، أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

вай Ҷабраил буд, ки омад,
то ба шумо динатонро
биомӯзад». Ин (ҳадис)-ро
Муслим ривоят кардааст.

ҲАДИСИ СЕЮМ
ДАР БАЁНИ АРКОНИ
ИСЛОМ

Аз Абӯабдурраҳмон
Аб-дуллоҳ ибни Умар
ибни Хаттоб, разия-л-
Лоҳу анҳу-мо, ривоят аст,
ки гуфт: "Аз пайғамбар,
салла-л-Лоҳу алайҳи ва
саллам, шунидам, ки
мегуфт:

«Бунёди ислом бар панҷ
(чиз) аст: гувоҳӣ додани
он, ки нест маъбуда ба ҷуз
Худо ва он ки Муҳаммад
пайғамбари Худо аст; ва
барпо доштани намоз; ва
додани закот; ва ҳаҷчи
Хона; ва рӯзаи моҳи Ра-
мазон»".

Ин (ҳадис)-ро ал-

الْحَدِيثُ الثَّالِثُ
أَرْكَانُ الْإِسْلَامِ

عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ
بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

« بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ
شَهَادَةٍ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ
مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ
وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَحَجِّ الْبَيْتِ
وَصَوْمِ رَمَضَانَ. »

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

Бухорӣ ва Муслим ривоят
кардаанд.

ҲАДИСИ ЧАҲОРУМ
АМАЛҲО БО ХОТИМА-
АШОН ВОБАСТААНД

Аз Абӯабдурраҳмон
Аб-дуллоҳ ибни Масъуд,
ра-зия-л-Лоҳу анху,
ривоят аст, ки гуфт:
пайғамбари Худо, салла-
л-Лоҳу алайҳи ва саллам,
ки содиқ ва масдуқ аст, ба
мо гуфт:

«Ба вучуд овардани ҳар
кадоми шумо дар батни
модараш дар чиҳил рӯз ба
таври оби мани воқеъ ме-
гардад, пасон ба монанди
ҳамон (миқдор) хуни
баста мегардад, боз
монанди ҳа-мон (миқдор)
порчаи гӯште мегардад.
Сипас малоикае ба сӯи ӯ
фиристода ме-шавад, пас
вай рӯхро дар он медамад,
пас он (ма-лоика) ба чаҳор
чиз амр карда мешавад: ба
навиш-тани ризқи он
(шахс), муд-дати
зиндагонии он (шахс),
амали он (шахс) ва бад-

الْحَدِيثُ الرَّابِعُ
الْأَعْمَالُ بِخَوَاتِمِهَا

عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ
بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ، وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ،
قَالَ: «إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ
فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا نُطْفَةً،
ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ
يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ
يُرْسَلُ إِلَيْهِ الْمَلَكُ فَيَنْفُخُ فِيهِ
الرُّوحَ وَ يُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ:
بِكِتَابِ رِزْقِهِ، وَأَجَلِهِ، وَعَمَلِهِ،
وَشَقِيٍّ أَوْ سَعِيدٍ، فَوَاللَّهِ الَّذِي لَا
إِلَهَ غَيْرُهُ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ

бахтӣ ё хушбахтии он (шахс).

Қасам бар Худое, ки ҳеч маъбуде барҳақ чуз Ӯ нест, ба дурустӣ, яке аз шумо ҳатман амали аҳли биҳиштро анҷом медиҳад, то байни ӯ ва байни биҳишт (масофаи) як оринҷ намемонад, вале тақдираш бар вай сабқат карда, амали аҳли дӯзахро анҷом медиҳад, пас дар он дохил мешавад.

Ба дурустӣ, яке аз шумо ҳатман амали аҳли дӯзахро анҷом медиҳад, то байни ӯ ва байни дӯзах (масофае) наемонад, вале тақдираш бар вай сабқат карда амали аҳли биҳиштро анҷом медиҳад, пас дар он дохил мешавад.

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ва Муслим ривоят карда-анд.

ҲАДИСИ ПАНҶУМ
ДАР БАӢНИ НАҲӢИ БИД-
ЪАТ ОВАРДАН ДАР ДИН

Аз модари мӯъминон

بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّىٰ مَا يَكُونُ
بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ
الْكِتَابُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ
فَيَدْخُلُهَا.

وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ
النَّارِ حَتَّىٰ مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا
ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ،
فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ
فَيَدْخُلُهَا».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ

الْحَدِيثُ الْخَامِسُ
النَّهْيُ عَنِ الْإِبْتِدَاءِ فِي الدِّينِ

Оиша, разия-л-Лоҳу анҳо, нақл аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ҳар ки ба ин кори мо (шариати исломӣ) чизи наве дохил кунад, ки аз он нест, он амр мардуд аст».

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ва Муслим ривоят карда-анд.

Ва дар ривояти Муслим чунин омадааст: «Ҳар ки дар дини мо амалеро эҷод кунад, ки бар он амри мо нест, пас он амал мардуд аст».

ҲАДИСИ ШАШУМ
ДУРӢ ҚУСТАН АЗ
МАКОНҲОИ ШУБҲАНОК

Аз Абӯабдуллоҳ ан-Нуъмон ибни Башир, разия-л-лоҳу анҳумо, ривоят аст, ки гуфт: аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, шунидам, ки ме-гуфт: «Ба дурустӣ ҳалол ошқору равшан аст ва ба дурустӣ ҳаром ошқору равшан аст ва

عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةَ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ
أَحَدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ
مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ

وَ فِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «مَنْ عَمِلَ
عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ».

الْحَدِيثُ السَّادِسُ
الْبَعْدُ عَنْ مَوَاطِنِ الشُّبُهَاتِ

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ التُّعْمَانِيِّ بْنِ
بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ الْحَالَ

дар миёни ҳа-лолу ҳаром чизҳои шубҳа-ноке вуҷуд доранд, ки он-хоро бисёре аз мардум намедонанд. Пас ҳар ки аз чизҳои шубҳанок парҳез кунад, барои дину шарафи худ аз гуноҳ пок шавад. Ва ҳар ки дар шубҳаҳо афтад, монанди ҷўпонест, ки шу-турони худро дар гирди ҳа-рими дигарон мечаронад ва дур нест, ки дар он ҳа-рим дохил шуда бошад. Огоҳ бошад, ки ҳар под-шоҳеро ҳаримест; огоҳ бо-шад, ки ҳарими Худо дар замин чизҳои ҳаромкардаи Ёст; огоҳ бошад, ки дар бадан пораи гўште ҳаст, ки агар он дуруст шавад, тамоми бадан дуруст мешавад; ва агар он вайрон шавад, тамоми бадан вайрон мешавад; огоҳ бошад, ки он гўштпора дил аст».

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ва Муслим ривоят карда-анд.

بَيْنَ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيْنَ وَبَيْنَهُمَا
 أُمُورٌ مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ
 مِنَ النَّاسِ فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ
 فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ وَمَنْ
 وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي
 الْحَرَامِ كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ
 الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ أَلَا
 وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى أَلَا وَإِنَّ
 حِمَى اللَّهِ مَحَارِمَهُ أَلَا وَإِنَّ فِي
 الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ
 صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ
 فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ
 الْقَلْبُ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ

ҲАДИСИ ҲАФТУМ
ДИН НАСИҲАТ АСТ

Аз Абӯруқайя Тамим ибни Авс ад-Дорӣ, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Дин(-и ислом) насиҳат аст». Гуфтем: "(Насиҳат) барои кист?" Гуфт: «(Наси-ҳат) барои Худо, барои Қуръон, барои пайғамбараш ва барои пешвоёни мусулмонон ва барои оммаи онҳо».

[Мақсад аз насиҳат садоқату хайрхоҳист. Мусулмони асил дар муносибат ба Аллоҳ, ба китоби Ӯ, пайғамбари Ӯ, ба сарварони мусулмонон, умуман нисбат ба ҳамаи мусулмонон садоқату хайрхоҳӣ зоҳир ме-намояд, зеро чунин садоқат яке аз асосҳои муҳимтарини дини ислом аст].

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

الْحَدِيثُ السَّابِعُ
الدِّينُ النَّصِيحَةُ

عَنْ أَبِي رُقَيْةَ تَمِيمِ بْنِ أَوْسِ
الدَّارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :
«الدِّينُ النَّصِيحَةُ» قُلْنَا: لِمَنْ؟
قَالَ: «لِلَّهِ وَ لِكِتَابِهِ وَ لِرَسُولِهِ وَ
لِلْأُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَ عَامَّتِهِمْ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

ҲАДИСИ ҲАШТУМ
ДАХЛНОПАЗИР БУДАНИ
ХУНИ МУСУЛМОН ВА
МОЛИ Ӯ

Аз ибни Умар, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ба ман фармуда шудааст, ки бо мардумон ҷанг кунам, то гувоҳӣ диҳанд, ки нест ҳеч маъбуде барҳақ ҷуз Худо ва Муҳаммад пайғамбари Худост; ва то он, ки намоз барпо доранд ва закот бидиҳанд. Агар чунин кунанд, хунҳо ва молҳои худро аз ман боз хоҳанд дошт, магар он чи ба ҳаққи ислом собит шавад ва ҳисоби эшон бар Худои Таълоост.

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ва Муслим ривоят карда-анд.

ҲАДИСИ НУҲУМ

الْحَدِيثُ الثَّامِنُ
حُرْمَةُ دَمِ الْمُسْلِمِ وَمَالِهِ

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ: «أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ
النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ،
وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا
الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا
مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ
الْإِسْلَامِ، وَحَسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ».
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

АНДАР НАҲИИ БИСЁР
СУОЛ КАРДАН ВА САХТ-
ГИРИ КАРДАН

Аз Абӯхурайра Абдур-
рахмон ибни Сахр, разия-
л-Лоҳу анҳу, ривоят аст,
ки гуфт: аз пайғамбари
Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи
ва саллам, шунидам, ки
ме-гуфт: «Он чи шуморо
аз он наҳй кардаам, пас аз
он ду-рӣ бичӯед ва он чи
шуморо бар он амр
кардаам, пас аз он ҳар
қадар, ки тавонис-тед,
иҷро бикунед. Ба дурустӣ,
он умматонеро, ки пеш аз
шумо буданд, савол-ҳои
бисёрашон ва ихти-
лофашон бар
пайғамбарон ҳалок
кардааст».

Ин (ҳадис)-ро ал-
Бухорӣ ва Муслим ривоят
карда-анд.

ҲАДИСИ ДАҲУМ
ДАР БАЁНИ САБАБҲОИ
ИҶОБАТ НАШУДАН(И ДУО)

Аз Абӯхурайра, разия-
л-Лоҳу анҳу, ривоят аст,

الْحَدِيثُ التَّاسِعُ
النَّهْيُ عَنْ كَثْرَةِ السُّؤَالِ وَ

التَّشَدُّدِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
بْنِ صَخْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ يَقُولُ: «مَا نَهَيْتُكُمْ
عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ
فَاتَّبِعُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّمَا
أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَثْرَةُ
مَسَائِلِهِمْ وَاخْتِلَافُهُمْ عَلَى
أَنْبِيَائِهِمْ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

الْحَدِيثُ الْعَاشِرُ
مِنْ أَسْبَابِ عَدَمِ الْإِجَابَةِ

ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Эй мардум, ҳамоно Худо пок аст ва ҷуз покӣ чизеро қабул накунад. Ба дурустӣ, Худо мӯъминонро бар он чи амр кардааст, ки пайғамбарон-ро ба он амр карда буд. Ва Худои Таъоло мефармояд: ﴿Эй пайғамбарон аз покизаҳо бихӯред ва корҳои шо-иста бикунед, ки ман ба он чи анҷом медиҳед, огоҳам﴾ [Мӯъминун, 23:51]; Ва мӯъминон-ро фармуд: ﴿Эй мӯъминон! Аз неъматҳои покизае, ки ба шумо рӯзӣ додаем, бихӯред﴾ [Бақара, 2: 172]. Сипас пайғамбар, сал-ла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, мардеро зикр кард, ки сафари дурударозе мекунад, бо мӯйҳои парешону гардолуд, дастонашро ба сӯйи осмон бардошта мегӯяд: "Эй Пар-вардигори ман, Эй Пар-вардигори ман!" Дар ҳоле, ки таому шароб ва либосаш аз ҳаром буда ва аз ҳаром ғизо гирифтааст. Пас дар чунин ҳол чӣ гуна

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
 قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ
 اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ
 اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ
 الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ تَعَالَى: ﴿يَا أَيُّهَا
 الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ
 وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ
 عَلِيمٌ﴾ [المؤمنون ٥١:٢٣]. وَقَالَ
 تَعَالَى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
 كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا
 رَزَقْنَاكُمْ﴾ [البقرة ١٧٢:٢]. ثُمَّ ذَكَرَ
 الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ، أَشْعَثَ
 أَعْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَا
 رَبُّ يَا رَبُّ وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ،
 وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ،
 وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ
 لَهُ؟».

(дуои ӯ) иҷобат ме-
шавад?!»

Ин (ҳадис)-ро Муслим
ривоят кардааст.

رَوَاهُ مُسْلِمٌ

ҲАДИСИ ЁЗДАҲУМ

ПАРҲЕЗ КАРДАН АЗ ЧИЗ-
ҲОИ ШУБҲАНОК

Аз Абӯмуҳаммад Ҳасан
ибни Алӣ ибни Абӯтолиб,
писари духтари пайғам-
бари Худо, салла-л-Лоҳу
алайҳи ва саллам ва хуш-
бӯяки ӯ ривоят аст, ки
гуфт: аз пайғамбари Худо,
салла-л-Лоҳу алайҳи ва
саллам, (ин ҳадисро) ҳифз
кардаам: «Раҳо кун он
чиро, ки туро ба шубҳа
меандозад ва бигир он
чиро, ки туро ба шубҳа
намеандозад [*зеро дар рос-
тӣ оромиши хотир аст ва
дар дурӯғ шакку шубҳа
аст*]

Ин (ҳадис)-ро ат-Тир-
мизӣ ва ан-Насоӣ ривоят
кардаанд.

(Ат-Тирмизӣ) гуфтааст:
ҳадиси ҳасану саҳеҳ аст.

الْحَدِيثُ الْحَادِي عَشَرَ

التَّوَرُّعُ عَنِ الشُّبُهَاتِ

عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ
عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، سَبَطِ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَرِيحَانَتِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:
حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعْ مَا يُرِيكَ إِلَى
مَا لَا يُرِيكَ».

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالتَّسَائِيُّ وَ

قَالَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

ҲАДИСИ ДУВОЗДАҲУМ
 ДАР БАЁНИ ТАРКИ ОН
 ЧИЗЕ, КИ БАРОИ МУСУЛ-
 МОН ФОИДА НАДОРАД

Аз Абӯхурайра, разия-
 л-Лоҳу анҳу, ривоят аст,
 ки гуфт: пайғамбари Худо,
 салла-л-Лоҳу алайҳи ва
 саллам, гуфт: «Аз
 (ҷумлаи) ҳусни исломи
 шахс он аст, ки он чиро,
 ки бар вай фоида надорад,
 тарк на-намояд».

Ҳадиси ҳасан аст, ки он-
 ро ат-Тирмизӣ ва дигарон
 ҳамчунин ривоят
 кардаанд.

ҲАДИСИ СЕНЗДАҲУМ
 АЗ (ҶУМЛАИ) КАМОЛИ
 ИМОН

Аз Абӯҳамза Анас ибни
 Молик, разия-л-Лоҳу
 анҳу, ки хизматгори
 пайғамбари Худо, салла-
 л-Лоҳу алайҳи ва саллам,

الْحَدِيثُ الثَّانِي عَشَرَ
تَرْكُ مَا لَا يَنْفَعُ الْمُسْلِمَ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
 قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ
 الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَنْفَعُهُ»
 حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ
 وَغَيْرُهُ هَكَذَا.

الْحَدِيثُ الثَّلَاثُ عَشَرَ
مِنْ كَوَالِ الْإِيمَانِ

буд, ривоят аст, ки пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ҳар кадоми шумо то он чиро, ки барои худ дӯст медорад, барои бародар (-и мусулмонаш) низ дӯст на-дорад, ҳанӯз имон на-овардааст».

[Барои бародари худ низ ҳар чизи дӯст доштаниро раво хостани мусулмон чунин маъно дорад, ки чаҳд намояд, то ба ӯ некие кунад; ва агар некие карда натаво-над, бигузор ӯро аз бадӣ ҳи-моя намояд ё зараре ба ӯ нарасонад].

Ал-Бухорӣ ва Муслим ин ҳадисро ривоят кардаанд.

**ҲАДИСИ ЧАҲОРДАҲУМ
ДАР БАЁНИ ҲАРОМ БУДА-
НИ (РЕХТАНИ) ХУНИ
МУСУЛМОН**

Аз Абӯмасъуд, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: пайғамбари Худо салла-л-Лоҳу алайҳи ва

عَنْ أَبِي حَمْرَةَ، أَنَسِ بْنِ
مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، خَادِمِ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ: «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى
يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ».
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

**الْحَدِيثُ الرَّابِعُ عَشَرَ
حُرْمَةُ دَمِ الْمُسْلِمِ**

саллам, гуфт: «Раво нест рехтани хуни мусулмон магар ба яке аз се чиз: зан ё марди издивоҷ кардаи зинокор ва (қатли) чоне ба (қасоси) чон(-и дигар) ва касе, ки тарки дини худ кунад ва аз ҷамъияти му- сулмонон ҷудо шавад».

Ал-Бухорӣ ва Муслим ин ҳадисро ривоят карда- анд.

**ҲАДИСИ ПОНЗДАҲУМ
БА МЕҲМОННАВОЗИ
ТАРҒИБ КАРДАН**

Аз Абӯхурайра, разия- л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ҳар ки ба Худо ва рӯзи қиёмат бовар дорад, пас бояд суханони некӯ гӯяд ё хомӯш шавад; ва ҳар ки ба Худо ва рӯзи қиёмат бовар дорад, пас бояд ҳамсояшро гиромӣ дорад; ва ҳар ки ба Худо ва рӯзи қиёмат бовар

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَحِلُّ دَمٌ أَمْرِيءٍ مُسْلِمٍ، يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَّا يَأْخُذِي ثَلَاثٌ: الثَّيْبُ الزَّانِ وَالنَّفْسُ بِالنَّفْسِ، وَالتَّارِكُ لِدِينِهِ الْمَفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

**الْحَدِيثُ الْخَامِسُ عَشَرَ
الْحَدِيثُ عَلَى إِكْرَامِ الضَّيْفِ**

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصُمتْ وَمَنْ كَانَ

дорад, пас бояд
меҳмонашро гиромӣ
дорад».

Ал-Бухорӣ ва Муслим
ин ҳадисро ривоят карда-
анд.

يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَئِكُمْ
جَارُهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَئِكُمْ ضَيْفُهُ»
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

ҲАДИСИ ШОНЗДАҲУМ ДАР БАЁНИ НАҲЙИ ҒАЗАБ

Аз Абӯхурайра, разия-
л-Лоҳу анҳу, ривоят аст,
ки марде аз пайғамбар,
салла-л-Лоҳу алайҳи ва
саллам, хоҳиш карда гуфт:
"Маро панде бидеҳ!" (Дар
ҷавоб) гуфт: «Ғазаб
накун!». Пас он мард ин
хоҳишашро як-чанд
маротиба такрор на-муд.
Пайғамбар, салла-л-Лоҳу
алайҳи ва саллам, (бори
дигар дар ҷавоб) гуфт:
«Ғазаб накун!».

Ал-Бухорӣ ва Муслим
ин ҳадисро ривоят карда-
анд.

الْحَدِيثُ السَّادِسُ عَشَرَ النَّهْيُ عَنِ الْغَضَبِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ: أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِنِي، قَالَ:
«لَا تَغْضَبُ». فَرَدَّدَ مِرَارًا، قَالَ:
«لَا تَغْضَبُ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

ҲАДИСИ ҲАБДАҲУМ
БА ҲАЙВОН
МЕҲРУБОНИ НАМУДАН

Аз Абӯяъло Шаддод ибни Авс, разия-л-Лоҳу анху, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ҳаройина Худованд бар ҳама чиз некӯию эҳсон карданро вочиби гардонида-аст. Вақте ки қати кардед, қатро некӯ анҷом диҳед, вақте ки забҳ кардед, забҳро некӯ анҷом диҳед, бигузур ҳар кадоми шумо корди худро тез кунад ва бигузур ҳайвонро аз азоб кашидан наҷот диҳад».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

ҲАДИСИ ҲАЖДАҲУМ
БА ХУШРАФТОРИ ТАҲҲИБ
КАРДАН

Аз Абӯзар Ҷундуб ибни Ҷунода ва Абӯабдурраҳмон Муъоз ибни Ҷабал, разия-л-Лоҳу

الْحَدِيثُ السَّامِعُ عَشَرَ
الرَّفْقُ بِالْحَيَوَانَ

عَنْ أَبِي يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ :
«إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا
الْقِتْلَةَ ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا
الذَّبْحَ ، وَلِيُحَدِّثْ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ ،
وَلِيُرِيحَ ذَبِيحَتَهُ» .
رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

الْحَدِيثُ الثَّامِنُ عَشَرَ
الْحَنَّةُ عَلَى الْأَخْلَاقِ الْحَسَنَةِ

عَنْ أَبِي ذَرٍّ جُنْدُبِ بْنِ

анхумо, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алай-ҳи ва саллам, гуфт: «Ҳар ҷое бошӣ, аз Худо битарс; ва пас аз ҳар бадӣ хубие анҷом деҳ, то он (бадӣ)-ро маҳв кунад; ва бо хулқи нек бо мардум рафтор кун!»

Ат-Тирмизӣ ин (ҳадис)-ро ривоят карда гуфтааст: ҳадиси ҳасан аст ва дар баъзе нусхаҳо ҳадиси ҳасан ва саҳеҳ омадааст.

ҲАДИСИ НУЗДАҲУМ

(ХУДУДИ) ХУДОРО НИГОҲ
ДОР, ТО ХУДО ТУРО НИГОҲ
ДОРАД

Аз Абӯлаббос, Абдуллоҳ ибни Аббос, разия-л-Лоҳу анхумо, ривоят аст, ки гуфт: "Рӯзе пушти сари пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, будам, ки гуфт: «Эй ҷавон, ба дурустӣ ки ман туро як-чанд панде биомӯзам: (худуди) Худоро нигоҳ дор, то Худо туро нигоҳ дорад; (худуди) Худоро нигоҳ дор, то Ӯро дар рӯ ба рӯят

جُنَادَةَ وَ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَانِ مَعَاذِ
بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ: «اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ،
وَاتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا،
وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ»
رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ:
حَدِيثٌ حَسَنٌ وَ فِي بَعْضِ
النُّسخِ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

الْحَدِيثُ النَّاسِمُ عَشْرَ

احْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظَكَ

عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:
«كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا، فَقَالَ: يَا
غُلَامُ، إِنِّي أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ:
إِحْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظَكَ، إِحْفَظِ اللَّهَ

биёбӣ. Ҳар гоҳ чизе талаб кунӣ, аз Худо талаб кун, ҳар гоҳ ёрӣ бичӯӣ аз Худо ёрӣ бичӯ. Ва бидон, ки агар ҳамаи мардум чамъ шаванд, то туро ба чизе ёрӣ расонанд, ёрӣ расонида наметавонанд, магар ба он чизе, ки Худо бар ту навиштааст; ва агар ҳамаи мардум чамъ шаванд, то ба ту зарар расонанд, зараре расонида наметавонанд, магар ба он чизе, ки Худо бар ту навиштааст, қаламҳо бардошта шудаанд ва номаҳо хушк шудаанд».

Ат-Тирмизӣ ин (ҳадис)-ро ривоят карда гуфтааст: ин ҳадиси ҳасан ва саҳеҳ аст.

Ва дар ривояте аз ғайри ат-Тирмизӣ чунин аст: «(Худуди) Худоро нигоҳдор, то Ҷуро ҳамроҳат биёбӣ; дар фаровонӣ Худоро бишинос, то Худо туро дар саҳти бишиносад. Ва би-дон, ки он чи дар сарна-вишти ту нест, ба ту нахо-ҳад расид; ва он чи ба ту расид, наметавонист ба ту нарасад. Ва бидон,

تَجِدُهُ تَجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ
فَسَأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعْنَتْ
فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ
اجْتَمَعَتْ عَلَىٰ أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ
لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ
اللَّهُ لَكَ، وَإِنْ اجْتَمَعُوا عَلَىٰ أَنْ
يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا
بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ،
رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ
الصُّحُفُ».

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ

حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَ فِي رِوَايَةٍ غَيْرِ التِّرْمِذِيِّ:

«أَحْفَظِ اللَّهَ تَجِدَهُ أَمَامَكَ،
تَعْرِفْ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ
يَعْرِفَكَ فِي الشَّدَّةِ، وَاعْلَمْ أَنَّ
مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبِكَ، وَمَا
أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ وَاعْلَمْ

ки нус-рати Худо ҳамроҳи устуво-рӣ аст; ва кушоиш ҳамроҳи саҳтӣ аст; ва дар ҳақиқат ҳамроҳи ҳар як душворӣ осонӣ аст».

ҲАДИСИ БИСТУМ ҲАЁ АЗ ИМОН АСТ

Аз Абӯмасъуд Ақоба ибни Амр ал-Ансори ал-Бадри, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ба дурустӣ, он чи мардум аз панди пайғамбарони пешин дарёфтаанд, ин аст: "Ҳар гоҳ шарм накардӣ, пас ҳар чи меҳоҳӣ бикун». [Шарму ҳаё дар ҳамаи шариатҳои осмонӣ писандида ва мавриди ситоиш будааст. Яъне, агар шарму ҳаё надишта бошӣ, ки туро аз чизҳои ҳаром боздорад, пас ҳар чи хоҳӣ бикун, вале барои худ бадбахтӣ меорӣ].

Ин (ҳадис)- ро ал-Бухорӣ ривоят кардааст.

ҲАДИСИ БИСТУ ЯКУМ УСТУВОРӢ ҶАВҲАРИ

أَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ وَأَنَّ
الْفَرَجَ مَعَ الْكُرْبِ وَأَنَّ مَعَ
الْعُسْرِ يُسْرًا».

الْحَدِيثُ الْعِشْرُونَ الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عَقَبَةَ بْنِ
عَمْرٍو الْأَنْصَارِيِّ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِمَّا
أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النَّبِيِّ
الْأُولَى: إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَافْعَلْ مَا
شِئْتَ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

ИСЛОМ АСТ

Аз Абӯамр ва ё Абӯамра-та, Суфён ибни Абдуллоҳ ас-Сақафӣ, разия-л-Лоҳу анху, ривоят аст, ки гуфт: "Гуф-там: эй пайғамбари Худо, барои ман дар бораи ислом ончунон сухани пурмазмуну равшане бигӯ, ки ғайр аз ту дар бораи он аз шахси ди-гаре напурсам". Гуфт: «Би-гӯ ба Худо имон овардам, сипас дар он устувор бош».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

الْحَدِيثُ الْهَادِي وَالْعَشْرُونَ الاسْتِقَامَةُ لِبِ الْإِسْلَامِ

عَنْ أَبِي عَمْرٍو وَ قِيلَ أَبِي
عَمْرَةَ، سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ
الثَّقَفِيِّ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:
قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قُلْ لِي فِي
الْإِسْلَامِ قَوْلًا، لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا
غَيْرَكَ. قَالَ: «قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ
ثُمَّ اسْتَقَمْتُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

ҲАДИСИ БИСТУ ДУЮМ РОҲИ БИҲИШТ

Аз Абӯабдуллоҳ, Ҷобир ибни Абдуллоҳ ал-Ансорӣ, разия-л-Лоҳу анху, ривоят аст, ки марде аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, суол кар-да

الْحَدِيثُ الثَّانِي وَالْعَشْرُونَ طَرِيقُ الْجَنَّةِ

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ
اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ
رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

пурсид: "Барои ман хабар деҳ, оё ҳар гоҳ намозҳои фарзшударо бихонам, моҳи рамазонро рӯза бидорам, ҳалолро ҳалол бидонам ва ҳаромро ҳаром бидонам ва ба онҳо чизе наафзоям, ба биҳишт дохил мешавам?" Пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Оре».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

Ва маънои "ҳаромро ҳаром бидонам", яъне "аз он дури чӯям" аст. Ва маънои "ҳалолро ҳалол бидонам", яъне "онро аз рӯйи эътиқод ҳалол дониста анҷом додан" аст.

ҲАДИСИ БИСТУ СЕЮМ
БА СҶИИ КОРИ ХАЙР
ШИТОБ КАРДАН

Аз Абӯмолик ал-Ҳорис ибни Осим ал-Ашъарӣ ривоят аст, ки гуфт: Пайғам-бари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Покизагӣ нисфи

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَرَأَيْتَ إِذَا صَلَّيْتُ الْمَكْتُوبَاتِ، وَصُمْتُ رَمَضَانَ، وَأَحَلَّلْتُ الْحَلَائِلَ، وَحَرَمْتُ الْحَرَائِمَ، وَلَمْ أَزِدْ عَلَى ذَلِكَ شَيْئًا أَدْخُلُ الْجَنَّةَ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَعَمْ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَمَعْنَى حَرَمْتُ الْحَرَائِمَ: اجْتَنَبْتُهُ وَمَعْنَى أَحَلَّلْتُ الْحَلَائِلَ: فَعَلْتُهُ مُعْتَقِدًا حِلَّهُ.

الْحَدِيثُ الثَّلَاثُ وَالْعِشْرُونَ
الْإِسْرَاعُ إِلَى الْخَيْرِ

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْحَارِثِ بْنِ عَاصِمِ الْأَشْعَرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

имон аст. (Савоби лафзи)
 "ал-ҳамду ли-л-Лоҳ"
 мизон(-и некӣ)-ро пур
 мекунад. (Савоби лафзи)
 "субҳона-л-Лоҳ ва ал-
 ҳамду ли-л-Лоҳ" он чи
 байни замину осмонҳост,
 пур мекунад. Намоз рӯш-
 ной аст. Садақа бурҳон(-и
 имондорӣ) аст. Сабру ши-
 кебой равшанӣ(-и имон)
 аст. Қуръон барои ту ё бар
 ту ҳуччат аст. Мардумон
 бомдодон саъйу талош
 мекунад, пас касе (бо
 анҷом додани корҳои нек)
 ҷонашро (ба Худо)
 фурухта, пас (худро аз
 азоб) раҳо мекунад ва каси
 дигаре (бо анҷом додани
 корҳои зишт) ҷонашро (ба
 шайтон ва ҳавову ҳаваси
 худ) фурухта, пас (худро)
 ба ҳалокат мувоҷеҳ
 месозад».

Ин (ҳадис)-ро Муслим
 ривоят кардааст.

وَسَلَّمَ: « الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ،
 وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ، وَ
 سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأَانِ
 أَوْ تَمْلَأُ مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ
 وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَ
 الصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ،
 وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ،
 كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو فَبَائِعِ نَفْسِهِ،
 فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُوْبِقُهَا».
 رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

***
 ҲАДИСИ БИСТУ
 ЧАҲОРУМ
 ДАР БАЁНИ ТАҲРИМИ

***
 الْحَدِيثُ الرَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ
 تَحْرِيمُ الظُّلْمِ

Абӯзар, разия-л-Лоҳу ан-ху, аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, нақл кард, ки ӯ аз Парвардигори Ғолибу Та-воно чунин ривоят карда-аст, ки гуфт:

«Эй бандагони Ман, ҳа-моно ман зулмо бар Ху-дам ҳаром гардонидам ва онро дар байни шумо низ ҳаром гардонидам, пас ба ҳамдигар зулм накунад!».

Эй бандагони Ман, ҳамаи шумо гумроҳед, магар касе, ки ӯро ҳидоят кардам, пас аз Ман роҳи рост талаб кунед, то шуморо роҳ-намоӣ бикунам.

Эй бандагони Ман, ҳамаи шумо гуруснаед, магар касе, ки ӯро таом додаам, пас аз Ман хӯрдани талаб кунед, то шуморо бихӯронам.

Эй бандагони Ман, ҳамаи шумо урёнед, магар касе, ки ӯро пӯшонидам, пас аз Ман пӯшиш талаб кунед, то шуморо бипӯшонам.

عَنْ أَبِي ذَرِّ الْغِفَارِيِّ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فِيمَا يَرَوِيهِ عَنْ رَبِّهِ
عَزَّ وَجَلَّ أَنَّهُ قَالَ:

«يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَّمْتُ
الظُّلْمَ عَلَىٰ نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ
مُحَرَّمًا فَلَا تَظَالَمُوا.

يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ ضَالٌّ إِلَّا
مَنْ هَدَيْتُهُ، فَاسْتَهْدُونِي أَهْدِكُمْ.
يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ جَائِعٌ إِلَّا
مَنْ أَطْعَمْتُهُ، فَاسْتَطْعَمُونِي
أُطْعِمَكُمْ.

يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ عَارٍ إِلَّا مَنْ
كَسَوْتُهُ، فَاسْتَكْسُونِي أَكْسِكُمْ.
يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ
بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَأَنَا أَغْفِرُ
الذُّنُوبَ جَمِيعًا، فَاسْتَغْفِرُونِي
أَغْفِرُ لَكُمْ.

Эй бандагони Ман, ба дурусти, шумо шабу рӯз хато мекунед ва Ман бошам ҳамаи гуноҳонро мебахшам, пас аз Ман омуриш талабед, то шуморо биомурзам.

Эй бандагони Ман, ба дурусти, шумо ҳаргиз зараре бар Ман расонида наметавонед, то Маро зиёне бирасонед ва ҳаргиз фоидае бар Ман расонида наметавонед, то суде Маро бирасонед.

Эй бандагони Ман, агар аз нахустини шумо то ба охиринаи шумо ва инсуҷинни шумо ҳама бар парҳезгортарин дили як фарде аз шумо (чамъ) бошанд, ин ҳеч чизеро дар мулки Ман наҷозояд.

Эй бандагони Ман, агар аз нахустини шумо то ба охиринаи шумо ва инсуҷинни шумо ҳама бар бадқирдортарин дили як фарде аз шумо (чамъ) бошанд, ин ҳеч чизеро аз мулки Ман кам накунад.

Эй бандагони Ман, агар аз нахустини шумо то ба охиринаи шумо ва инсуҷинни шумо ҳама дар як

يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوا
ضُرِّي فَتَضُرُّونِي، وَلَنْ تَبْلُغُوا
نَفْعِي فَتَنْفَعُونِي.

يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ
وَأَخْرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ
كَانُوا عَلَى أَتْقَى قَلْبِ رَجُلٍ
وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا زَادَ ذَلِكَ فِي
مُلْكِي شَيْئًا.

يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ
وَأَخْرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ
كَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ
وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ
مُلْكِي شَيْئًا.

يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ
وَأَخْرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ قَامُوا
فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ فَسَأَلُونِي
فَأَعْطَيْتُ كُلَّ وَاحِدٍ مَسْأَلَتَهُ مَا
نَقَصَ ذَلِكَ مِمَّا عِنْدِي إِلَّا كَمَا

майдон (чамъ омада) биистанд, пас аз Ман хо-ҳиш кунанд ва Ман низ ба ҳар як нафари шумо хоста-ашро бидихам, ин ҳеҷ чизеро аз мулки Ман кам намекунад, магар ба мо-нанди кам шудани сӯзане бошад, ҳар гоҳ дар баҳр фуру бурда шавад.

Эй бандагони Ман, ба дурустӣ, ин ҳама амалҳои шумо аст, онҳоро барои шумо бармешуморам, сипас (подоши) онҳоро бароятон пурра медиҳам, пас ҳар ки некӣ биёбад, пас Худоро ҳамд гӯяд ва ҳар ки ғайри онро биёбад, пас бояд танҳо худаашро сарзаниш бикунад».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

[Месазад, ки мардум ҳоҷатҳояшонро ба Худо изҳор намоянд, то тамоми корҳои динию дунявиашонро осон гардонад].

يَنْقُصُ الْمَخِيْطُ إِذَا أُدْخِلَ
الْبَحْرَ.

يَا عِبَادِي إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ
أُحْصِيهَا لَكُمْ ثُمَّ أُوفِّيْكُمْ بِهَا،
فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ،
وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَا يَلُومَنَّ
إِلَّا نَفْسَهُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

❁ ❁ ❁
ҲАДИСИ БИСТУ
ПАҶУМ

❁ ❁ ❁
الْحَدِيثُ الْخَامِسُ وَالْعِشْرُونَ
فَضْلُ الذِّكْرِ

Аз Абӯзар, разия-л-Лоҳу анху, инчунин ривоят аст, ки як гурӯҳ аз ёрони пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, ба ӯ гуфтанд: "Эй пайғамбари Худо! Сарватмандон ҳама савобхоро бо худ бурданд. Онҳо айнан монанди мо намоз мегузоранд; ва айнан монанди мо рӯза ме-доранд; ва боз, аз молҳои зиёдатиашон садақа мекунанд". Пас гуфт: «Оё Худои Таъоло барои шумо имкони чизе садақа карданро намодааст?! Ба дурусти ба ҳар бор "субҳона-л-Лоҳ" гуфтан садақа аст; ва ба ҳар бор "Аллоҳу Акбар" гуфтан садақа аст; ва ба ҳар бор "ал-ҳамду ли-л-Лоҳ" гуфтан садақа аст; ва ба ҳар бор "ло илоҳа илло-л-Лоҳ" гуфтан садақа аст; ва амри маъруф кардан садақа аст; ва наҳйи мункар кардан садақа аст; ва дар муошират кардани ҳар яки шумо бо ҳамсаро-

عَنْ أَبِي ذَرٍّ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
 أَيضًا: أَنَّ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ
 رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 قَالُوا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! ذَهَبَ أَهْلُ
 الدُّثُورِ بِالْأَجُورِ، يُصَلُّونَ كَمَا
 نُصَلِّي، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ،
 وَيَتَصَدَّقُونَ بِفُضُولِ أَمْوَالِهِمْ.
 قَالَ: «أَوْ لَيْسَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ
 مَا تَصَدَّقُونَ؟! إِنَّ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ
 صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ،
 وَكُلِّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ
 تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٍ بِالْمَعْرُوفِ
 صَدَقَةٌ، وَنَهْيٍ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ،
 وَفِي بَضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ»
 قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَيُّتِي أَحَدُنَا
 شَهْوَتُهُ وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ؟

натон садақа аст». Гуфтанд: "Эй пайғамбари Худо, агар яке аз мо шаҳваташро (дар ҳамсараш) сарф кунад, дар ин барои ӯ савоб бошад?". Гуфт: «Оё медонед, ки агар шаҳваташро дар ҳаром сарф кунад, барои ӯ гуноҳе ҳаст?! Пас ҳамчунин агар онро дар ҳалол бигузорад, барои ӯ савоб бошад».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

ҲАДИСИ БИСТУ ШАШУМ
 БАҲ ҲАҲ ЯК УЗВ (-И ОДАМ)
 САДАҚА (ЛОЗИМ) АСТ

Аз Абӯхурайра, разиял-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Аз мардум бар ҳар як банду буғуми баданашон ҳар рӯз, ки дар он офтоб мебарояд, садақа лозим аст: чун дар миёни ду нафар адл кунӣ, садақа аст; ва чун ба марде барои савор шудан ба

قَالَ: أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ
 أَكَانَ عَلَيْهِ فِيهَا وَزْرٌ؟ فَكَذَلِكَ
 إِذَا وَضَعَهَا فِي الْحَلَالِ كَانَ لَهُ
 أَجْرٌ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

الْحَدِيثُ السَّادِسُ وَالْعِشْرُونَ
 عَلَى كُلِّ جَارِحَةٍ صَدَقَةٌ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
 قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ سُلَامَى مِنْ
 النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يَوْمٍ تَطْلَعُ
 فِيهِ الشَّمْسُ: تَعْدِلُ بَيْنَ
 الْأَثْنَيْنِ صَدَقَةٌ، وَتُعِينُ الرَّجُلَ

ҳайвони савориаш ёри расони ё бар он ҳайвон бору бандашро бор кунӣ ё бардори, садақа аст; ва сухани хуш садақа аст; ва ҳар як қадаме, ки барои рафтан ба намоз гу-зорӣ, садақа аст; ва чун чизи озордиҳандаро аз са-ри роҳ бартараф кунӣ, садақа аст».

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ва Муслим ривоят карда-анд.

**ҲАДИСИ БИСТУ ҲАФТУМ
АНДАР ШИНОХТАНИ НЕКӢ
ВА БАДӢ**

Аз Навос ибни Самъон, разия-л-Лоҳу анҳу, нақл аст, ки пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Некӯӣ кардан ҳусни ахлоқ аст ва гуноҳ он аст, ки дар дилат нороҳатӣ биорад ва аз ошкор шуданаш дар байни мардум туро кароҳият ояд».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

Аз Вобиса ибни Маъбад, разия-л-Лоҳу анҳу,

عَلَى دَابَّتِهِ فَتَحْمِلُ عَلَيْهَا أَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ، وَبِكُلِّ خُطْوَةٍ تَمْشِيهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ، وَتُمْيِطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

**الْحَدِيثُ السَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ
تَعْرِيفُ الْبِرِّ وَالْإِثْمِ**

عَنْ نَوَاسِ بْنِ سَمْعَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ، وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

عَنْ وَابِصَةَ بْنِ مَعْبَدٍ رَضِيَ

нақл аст, ки гуфт: "Рӯзе ба зиёрати пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, омадам, ӯ гуфт: «Омадӣ, то дар бораи некӯӣ кардан суол кунӣ?» Гуфтам: "Оре".

Гуфт: «Аз дилат бипурс! Некӯкорӣ ҳар чизест, ки дил ва нафс ба сӯйи он майл карда таскину ором гиранд; ва гуноҳ ҳар чизест, ки норохатиро дар нафс ва шубҳаро дар сина эҷод кунад, ва агарчанде мардум (-и омма бар хило-фи шуурат) фатво диҳанд, эътимод нақун».

(Имом Навави, меғҷад:) Ин ҳадиси ҳасан аст, ки онро мо дар "Муснад"-и имом Аҳмад ибни Ҳанбал ва Имом ад-Дорамӣ ба исноди ҳасан ривоят кардаем.

ҲАДИСИ БИСТУ
ҲАШТУМ
АНДАР ФАРМОНБАРДОРӢ
ВА ИТОАТ КАРДАН

Аз Абӯнаҷиҳ ал-Ирбоз

اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «جئتَ تسألُ عن البرِّ؟» قلتُ: نعم. قال: استفتِ قلبك، البرُّ: ما اطمأنتَ إليه النفسُ واطمأنَّ إليه القلبُ، والِإثمُ: ما حاك في النفسِ وتردَّدَ في الصِّدرِ، وإن أفتاك النَّاسُ وأفتوك».

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَيْنَاهُ فِي مُسْنَدِيَّ الإِمَامَيْنِ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ وَالدَّارِمِيِّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

الْحَدِيثُ الثَّانِي وَالْعِشْرُونَ
السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ

عَنْ أَبِي نَجِيحٍ الْعَرَبِيَّ بْنِ

ибни Сория, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: "Рӯзе пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, барои мо мавъизаи некӯе кард, ки аз (шунидани) онҳо дар дилҳо тарс афтод ва аз чашмҳо ашк ҷорӣ шуд. Пас гуфтем: "Гӯё, ки ин мавъизаи видоъ аст, пас моро васият кун!" Гуфт: «Шуморо ба тақвои Худои Ғолибу Тавоно ва гуш кардан ва итоит кардан (-и фармонраво) васият мекунам, агарчи бандаи ҳабашӣ бар шумо фармонравой кунад. Пас, ба дурустӣ, чун касе аз шумо зинда бимонад, ихтилофи бисёреро хоҳад дид. Пас шуморо ба пайравии суннати ман ва суннати халифаҳои рошидин, ки ҳидоятёфтагонанд, тарғиб мекунам. Ин (васият)-ро ба дандон бигазед ва нигоҳ доред. Ва шуморо аз навоариҳои корҳо ҳушдор медиҳам, пас (бидонед, ки) ҳар бидъат гумроҳӣ аст».

Ин (ҳадис)-ро Абӯдовуд

سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ :
وَعَظْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ يَوْمًا مَوْعِظَةً وَجَلَّتْ مِنْهَا
الْقُلُوبُ، وَذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ ،
فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ كَأَنَّهَا مَوْعِظَةٌ
مُودِّعٍ فَأَوْصِنَا، قَالَ: «أَوْصِيكُمْ
بِتَقْوَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالسَّمْعِ
وَالطَّاعَةِ، وَإِنْ تَأَمَّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ
حَبَشِيٌّ ، فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشُ مِنْكُمْ
فَسِيرَىٰ اخْتِلَافًا كَثِيرًا. فَعَلَيْكُمْ
بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ
الْمُهْتَدِينَ، عَضُّوا عَلَيْهَا
بِالنَّوَاجِدِ. وَإِيَّاكُمْ وَمُخَدَّاتِ
الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ».
رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَ
قَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

ва ат-Тирмизӣ ривоят кардаанд. Ва ат-Тирмизӣ гуфт: "Ҳадиси ҳасани саҳеҳ аст".

ҲАДИСИ БИСТУ НҲҲУМ
ДАР БАЁНИ РОҲҲОИ ХАЙР

Аз Муъоз ибни Ҷабал, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: "Гуфтам: эй пайғамбари Худо, маро хабар деҳ аз коре, ки маро ба бихишт дохил кунад ва аз оташи дӯзах дур созад". Гуфт: «Ба дурусти, маро аз (коре) бузург суол кардӣ. Дар ҳақиқат ин (кор) танҳо бар касе осон аст, ки Худои Таъоло онро бар вай муяссар гардонад: Худоро ибодат кунӣ ва ба Ӯ ҳеҷ чизро шарик муқаррар на-созӣ; ва намоз бигузори; ва закот бидиҳӣ; ва (моҳи) Рамазонро рӯза бидорӣ; ва Хонаро ҳаҷ бикунӣ».

Сипас гуфт: «Оё туро ба дарвозаҳои хайр далолат кунам: Рӯза сипар аст (ки рӯзадорро аз азоби

الْحَدِيثُ النَّاسِعُ وَالْعِشْرُونَ

أَبْوَابُ الْخَيْرِ

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ وَيُبَاعِدُنِي عَنِ النَّارِ، قَالَ: «لَقَدْ سَأَلْتَنِي عَنْ عَظِيمٍ وَإِنَّهُ لَيْسِيرٌ عَلَى مَنْ يَسْرَهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ: تَعْبُدُ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ، وَتَحُجُّ الْبَيْتَ، ثُمَّ قَالَ: أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى أَبْوَابِ الْخَيْرِ: الصَّوْمِ جَنَّةً، وَالصَّدَقَةِ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ

дўзах нигоҳ медорад); ва садақа гуноҳро маҳв месозад, ҳам-чуноне ки об оташро хо-мўш месозад; ва (дигаре аз дарвозаҳои хайр) намози мард дар нимаи шаб (аст)». (Ровӣ) гуфт: "Пас пайғам-бар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, (ин оятро) тило-ват кард: (Дар нимаи шаб) паҳлӯҳояшон аз бистарҳо дур мешавад (ва хоби ши-ринро тарк гуфта ва ба ибодати

Парвардигорашон

мепардозанд» [Саҷда, 32: 16].

Сипас гуфт: «Оё туро аз саромади ҳамаи корҳо, сутуни он ва баландтарини он хабар диҳам?» Гуфта: "Оре, эй пайғамбари Ху-до". Гуфт: «Саромади корҳо ислом аст, сутуни он на-моз аст ва баландтарин ма-қоми он кўшиш барои пеш-рафти дин аст».

Сипас гуфт: «Оё туро аз асли ҳамаи онҳо хабар ди-ҳам?» Гуфта: "Оре, эй пайғамбари Худо".

Пас ба забонаш ишора карду гуфт: «Инро нигоҳ дор!» Гуфта: "Эй пайғам-

النَّارِ، وَصَلَاةَ الرَّجُلِ فِي جَوْفِ
الَّيْلِ ، قَالَ: ثُمَّ تَلَا ﴿تَتَجَافَى
جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ
رَبَّهُمْ﴾ [السَّجْدَةُ ٣٢: ١٦] حَتَّى بَلَغَ
﴿يَعْمَلُونَ﴾ ثُمَّ قَالَ: أَلَا أُخْبِرُكَ
بِرَأْسِ الْأَمْرِ كُلِّهِ وَعَمُودِهِ وَذِرْوَةِ
سَنَامِهِ : قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ
قَالَ: رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ،
وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ، وَذِرْوَةُ سَنَامِهِ
الْجِهَادُ. ثُمَّ قَالَ: أَلَا أُخْبِرُكَ
بِمَلَاكٍ ذَلِكَ كُلِّهِ ، قُلْتُ: بَلَى يَا
رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: فَأَخَذَ بِلِسَانِهِ،
قَالَ: كُفَّ عَلَيْكَ هَذَا . فَقُلْتُ:
يَا نَبِيَّ اللَّهِ وَإِنَّا لَمُؤَاخِدُونَ بِمَا
نَتَكَلَّمُ بِهِ؟ فَقَالَ: ثَكَلْتِكَ أُمَّكَ يَا
مُعَاذُ، وَهَلْ يَكُوبُ النَّاسَ فِي النَّارِ
عَلَىٰ وَجُوهِهِمْ - أَوْ قَالَ عَلَىٰ
مَنَاخِرِهِمْ - إِلَّا حَصَائِدُ

бари Худо, оё барои он чи мо мегӯем, накӯҳиш карда мешавем?"

Сипас гуфт: «Модарат аз ту ҷудо бод, магар одамонро бар рӯйҳояшон – ё ин ки гуфт: бар биниҳояшон– ба ҷуз маҳсули бади забонҳояшон боз барои чизи дигаре ба оташ (-и дӯзах) меафкананд?!» [Яъне ҷазои касе ки дар байни мардум бадгӯӣ карда мегардад ин аст, ки ӯ аз рӯйиш ва ё аз бинияш кашида-кашида ба дӯзах андохта мешавад]

Ин (ҳадис)-ро ат-Тирмизӣ ривоят карда гуфта аст: "Ин ҳадиси ҳасани сахҳ аст".

ҲАДИСИ СИҶОМ
АНДАР (РИОЯТИ) ҲУҚУҚИ
АЛЛОҲ ТАЪОЛО

Аз Абӯсаълаба ал-Хушани, Ҷурсум ибни Ношир, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: пайгамбари Худо, салла-л-

أَلْسِنَتِهِمْ».

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: هَذَا

حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

الْحَدِيثُ الثَّلَاثُونَ
حَقُوقُ اللَّهِ تَعَالَى

عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَيْنِيِّ
جُرْثُومِ بْنِ نَاشِرٍ، رَضِيَ اللَّهُ

Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ба дурусти, Худои азза ва ҷалла фаризаҳоро муқаррар намуд, пас онҳоро зоеъ накунед; ва ҳудудҳоро (барои уқубату ҷа-зо) муайян сохт, пас онҳоро таҷовуз накунед; ва ҳаромҳоро ҳаром гардонид, пас ба онҳо наздик на-шавед; ва дар бораи (баъзе) чизҳо бинобар меҳрубонӣ намудан барои шумо на аз рӯи фаромӯши, сукут (ихтиёр) кард, пас шумо онҳо-ро ҷустуҷӯ накунед».

Ин ҳадиси ҳасан аст. ад-Доруқутнӣ ва дигарон ин (ҳадис)-ро ривоят кардаанд.

**ҲАДИСИ СИЮ ЯКУМ
ДАР БАЁНИ ҚАНОАТ-
МАНДИ ДАР ДУНЁ**

Аз Абулаббос Саҳл ибни Саъд ас-Соъидӣ, разиял-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: "(Рӯзе) як мард назди пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, омаду гуфт: эй

عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوهَا، وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا، وَحَرَّمَ حُرْمَاتٍ فَلَا تَنْتَهِكُوهَا، وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ غَيْرَ نُسْيَانٍ فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا».

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ الدَّارُ قُطَيْبِيُّ وَغَيْرُهُ.

**الْحَدِيثُ الْوَاحِدُ وَالثَّلَاثُونَ
الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا**

عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ سَهْلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ، رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ

пайғамбари Худо, маро ба амале дало-лат кун, ки ҳар гоҳ онро иҷро кунам, сазовори дўст доштани Худо ва мардум бошам". Пас гуфт: «Дар дунё қаноатманду парҳез-гор бош, то сазовори дўст доштани Худо бошӣ; ва аз (тамаъ кардани) ҳар чизе, ки мардум ба даст овардаанд, парҳез кун, то туро мардум дўст бидоранд».

Ин ҳадиси ҳасан аст, ки онро Ибни Моча ва дигарон ба исноди ҳасан ривоят кардаанд.

**ҲАДИСИ СИҶО ДУҶОМ
ДАР БАЁНИ ИНКОРИ ЗАРАР
ДАР ИСЛОМ**

Аз Абӯсаъид Саъд ибни Синон ал-Худрӣ, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «(Дар дини ислом ба худ) зиён овардан ва (ё ба дигарон) зиён расонидан иҷозат нест».

Ин ҳадиси ҳасан аст, ки

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، ذُنِّي عَلَى عَمَلٍ إِذَا عَمَلْتُهُ أَحَبَّنِي اللهُ وَ أَحَبَّنِي النَّاسُ، فَقَالَ: «إِزْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبَّكَ اللهُ، وَ إِزْهَدْ فِيمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ يُحِبَّكَ النَّاسُ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ ابْنُ

مَاجَهَ وَ غَيْرُهُ بِأَسَانِيدَ حَسَنَةٍ.

الْحَدِيثُ الثَّانِي وَالثَّلَاثُونَ

نَفْيُ الضَّرَرِ فِيهِ الْإِسْلَامُ

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ سَعْدِ بْنِ سِنَانَ

الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ

رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: «لَا ضَرَرَ وَ لَا ضِرَارَ».

онро Ибни Моҷа ва ад-Доруқутнӣ ва дигарон ба исноди муттасил ривоят кардаанд.

[Исноди муттасил гуфта силсилаи ровиёни ҳадисро гӯянд, ки аз ривояткунандаи ҳадис то пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, пайваст бошад].

Имом Молик дар китоби "Муваттаъ" онро ривоят кардааст, аз Амр ибни Яҳё, аз падараш, аз пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам ва (номи) Абӯсаъидро афкандааст. Вале (исноди) ин ҳадисро роҳҳои дигаре ҳаст, ки баъзеи он баъзеи дигарашро тақвият мебахшад.

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهَ
وَالدَّارُ قُطْنِي وَ غَيْرُهُمَا مُسْنَدًا.
وَرَوَاهُ مَالِكٌ فِي الْمُوَطَّأِ
مُرْسَلًا عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ
أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَأَلِهِ وَسَلَّمَ فَأَسْقَطَ أَبَا سَعِيدٍ وَلَهُ
طُرُقٌ يُقْوَى بَعْضُهَا بَعْضًا.

ҲАДИСИ СИЮ СЕЮМ
БАР ДАЪВОГАР ГУВОҲ
ОВАРДАН ВА БАР ОН КИ
МУНКИР МЕШАВАД,
ҚАСАМ ХӢРДАН АСТ

الحَدِيثُ الثَّلَاثُونَ
الْبَيِّنَةُ عَلَى الْمُدَّعِيِ وَالْيَوْبِينُ

Аз Ибни Аббос, разия-л-Лоҳу анҳумо, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Агар (мол танҳо) бо даъво кардан ба мардум дода мешуд, он гоҳ мардон молу хуни қавмро даъво мекарданд, валекин ба даъвогар гувоҳ овардан ва ба он ки мункир ме-шавад, қасам хӯрдан (лозим) аст».

Ин ҳадис ҳасан аст, ки ал-Байҳақӣ ва ғайри ӯ онро ҳамчунин ривоят кардаанд ва баъзе аҷзои ин ҳадис дар "Саҳеҳайн" омадааст.

عَلَىٰ مَنْ أَنْكَرَ

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْ يُعْطَى النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ لَادَّعَىٰ رِجَالٌ أَمْوَالَ قَوْمٍ وَ دِمَاءَهُمْ، وَ لَكِنَّ الْبَيْتَةَ عَلَىٰ الْمُدَّعِي، وَ الْيَمِينَ عَلَىٰ مَنْ أَنْكَرَ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ وَغَيْرُهُ هَكَذَا وَ بَعْضُهُ فِي الصَّحِيحَيْنِ.

ҲАДИСИ СИЮ ЧАҲОРУМ
ДАР БАЁНИ МАРТАБАҲОИ
ТАҒЙИР ДОДАНИ КОРИ
ЗИШТ

Аз Абӯсаъид ал-Худрӣ, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: "Аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, шундама, ки мегуфт: «Ҳар ки аз шумо кори зишт ва

الْحَدِيثُ الرَّابِعُ وَالثَّلَاثُونَ
مَرَاتِبُ تَغْيِيرِ الْمُنْكَرِ

عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ

норавоеро бинад, пас бояд онро бо дасташ бартараф созад ва агар натавонад пас бо забонаш ва агар натавонад, пас бо дилаш (инкор кунад) ва он (инкор бо дил) зинаи заифтарини имон аст».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَوْعَفُ الْإِيمَانِ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

ҲАДИСИ СИЮ ПАНҶУМ БАРОДАРИ ДАР ИСЛОМ

Аз Абӯхурайра, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ба якдигар ҳасад набаред; ва ба якдигар зиён нарасонед; ва ба якдигар кина нагиред; ва ба якдигар душманӣ на-кунед; ва баъзе аз шумо бар савдои баъзеи дигаре савдо накунад; ва ба бандаҳои Худоро бародарон бошед; мусулмон бародари мусул-мон аст, бар ӯ зулм накунад, ӯро хиёнат накунад, ӯро таҳқир

الْحَدِيثُ الْخَامِسُ وَالثَّلَاثُونَ أَخُوَّةُ الْإِسْلَامِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا. الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ».

накунад. Тақво ана ин
 қост». – Ва ба синаи худ се
 бор ишорат кард. – «Аз
 бадӣ ҳамин мардро
 басанда аст, ки бародари
 мусулмонашро
 нописандӣ кунад.
 (Хуқуқи) ҳар як мусулмон
 назди мусулмони дигар
 муқаддас аст, хуни ӯ ва
 моли ӯ ва шарафу обрӯи
 ӯ».

Ин (ҳадис)-ро Муслим
 ривоят кардааст.

**ҲАДИСИ СИҶО ШАШУМ
 ДАР БАЁНИ ФАЗИЛАТИ ҚА-
 ЗОИ ҲОҶАТҲОИ МУСУЛ-
 МОНОН ВА ТИЛОВАТИ
 ҚУРЪОН**

Аз Абӯхурайра, разия-
 л-Лоҳу анҳу, ривоят аст,
 ки пайғамбари Худо,
 салла-л-Лоҳу алайҳи ва
 саллам, гуфт: «Ҳар ки
 мусулмонеро аз андӯҳе аз
 андӯҳҳои дунё раҳо кунад,
 Худои Таъоло ӯро аз
 андӯҳе аз андӯҳҳои қиёмат
 раҳо кунад; ва ҳар ки
 (кори) дармондаеро осон
 кунад, Худои Таъоло бар

لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا يَخْذُلُهُ، وَلَا
 يَحْقِرُهُ. التَّقْوَىٰ هُنَا –
 وَيُشِيرُ إِلَىٰ صَدْرِهِ ثَلَاثَ
 مَرَّاتٍ – بِحَسَبِ امْرِيءٍ مِّنَ
 الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ.
 كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَىٰ الْمُسْلِمِ
 حَرَامٌ. دَمُهُ وَمَالُهُ وَعَرْضُهُ».
 رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

**الْحَدِيثُ السَّادِسُ وَالثَّلَاثُونَ
 فَضْلُ قِضَاءِ حَوَائِجِ الْمُسْلِمِينَ وَ
 تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ**

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ
 عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ نَفَّسَ عَنْ
 مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا،

вай дар дунёву охират осонӣ расонад; ва ҳар ки (айби) муслмонеро бишӯшонад, Худо (гуноҳи) ўро дар дунёву охират пўшида дорад. Ва Худо, дар ёрии банда аст, модоме ки банда дар (фикри) ёрӣ намудани бародар (-и муслмон)-аш бошад. Ҳар ки дар ҷусту-ҷўи илмомўзӣ бошад, Худо ба (баракати) он илм ро-ҳеро ба сўйи ҷаннат бар вай осон созад. Ҳар гоҳ ки мардуме дар масҷиде аз ма-соҷид ҷамъ омада, Қуръон тиловат кунанд ва аз он дарс омўзанд, пас бар дил-ҳои онҳо сакиनावу оромӣ нозил шавад ва раҳмати Худо онҳоро фаро гирад ва малоикаҳо онҳоро ихота кунанд ва Худо онҳоро дар байни касоне, ки назди Ёст, ёд кунанд; ва ҳар ки дар амал сустӣ кунанд, ҳеҷ гоҳ насабаш ўро ба ҷое нарасонад».

Ин (ҳадис)-ро Муслим бо ин лафз ривоят кардааст.

نَفْسَ اللَّهِ عَنْهُ كُرْبَةٌ مِنْ كُرْبِ
يَوْمِ الْقِيَامَةِ. وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى
مُعْسِرٍ، يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ. وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا،
سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.
وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ
الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ. وَمَنْ سَلَكَ
طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا، سَهَّلَ
اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ. وَمَا
اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ
اللَّهِ، يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ،
وَيَتَذَكَّرُونَ فِيهِ، إِلَّا نُزِلَتْ
عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَغَشِيَتْهُمْ
الرَّحْمَةُ وَحَفَّتْهُمْ الْمَلَائِكَةُ،
وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ. وَمَنْ
بَطَّأَ بِهِ عَمَلُهُ، لَمْ يُسْرِعْ بِهِ
نَسَبُهُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ بِهَذَا اللَّفْظِ.

ҲАДИСИ СИЮ ҲАФТУМ
ДАР БАЁНИ ФАЗЛУ КАРА-
МИ ХУДОИ ТАЪОЛО

Ибни Аббос, разия-л-Лоҳу анхумо, аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, нақд ме-кунад, ки вай дар аснои ривоят аз Парвардигори Та-борак ва Таъоло чунин гуфт: «Ҳаройина Худои Та-ъоло хубиҳо ва бадихоро муқаррар намуда, пасон онҳоро баён кардааст. Пас ҳар ки қасди некӣ карду онро ба анҷом нарасонид, Худои Таъоло онро (барои вай) дар назди Худ як хубии комил менависад; ва агар қасди некӣ карду онро ба анҷом нарасонид, Худои Таъоло онро (барои вай) дар назди Худ (ҳамчанди) даҳ хубӣ то ҳафсад баробар ва маротибаҳои зиёд менависад; ва агар қасди бадӣ карду онро адо накард, Худои Таъоло онро

الْحَدِيثُ السَّابِعُ وَالثَّلَاثُونَ

فَضْلُ اللَّهِ تَعَالَى وَكَرَمِهِ

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ — فِيمَا يَرَوِي عَنْ رَبِّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى — قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ. ثُمَّ بَيَّنَ ذَلِكَ، فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمَلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ. وَإِنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً. وَإِنْ هَمَّ بِهَا

(барои вай) дар назди Худ як хубии комил менависад; ва агар қасди бади карду онро ба анҷом расонид, Худои Таъоло онро (барои вай) як бади менависад».

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ва Муслим дар "Саҳеҳайн"-и худ бо ҳамин ҳуруф ри-воят кардаанд.

Пас эй бародар, Худо мову шуморо тавфиқ биди-ҳад, ба лутфу марҳамати бузурги Худованд назар афкан ва ба ин гуфтаҳо бо тааммул андеша кун:

1. Ва суҳанони Ё: "назди Худ" ишора ба таваҷҷӯҳи махсус доштан ба он (некӣ) аст.

2. Ва суҳанони Ё: "(некии) комил" барои таъкид ва таваҷҷӯҳи бисёр наму-дан ба он (некӣ) аст.

3. Ва дар бораи бадие, ки ба он қасд карду сипас онро тарк кард, Худо онро (барои вай) як некии ко-мил менависад, пас

فَعَمَلَهَا، كَتَبَهَا اللَّهُ سَيِّئَةً
وَاحِدَةً».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ
فِي صَحِيحَيْهِمَا بِهَذِهِ الْحُرُوفِ.

فَانظُرْ يَا أَخِي وَفَقْنَا اللَّهَ
وَإِيَّاكَ إِلَى عَظِيمِ لُطْفِ اللَّهِ تَعَالَى
وَتَأَمَّلْ هَذِهِ الْأَلْفَاظَ:

I – وَقَوْلُهُ: «عِنْدَهُ» إِشَارَةٌ

إِلَى الْإِعْتِنَاءِ بِهَا.

II – وَقَوْلُهُ: «كَامِلَةً»

لِلتَّأَكِيدِ وَ شِدَّةِ الْإِعْتِنَاءِ بِهَا.

III – وَقَالَ فِي السِّيئَةِ الَّتِي

هَمَّ بِهَا ثُمَّ تَرَكَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ

حَسَنَةً كَامِلَةً فَأَكَّدَهَا بِـ

(كَامِلَةٍ) وَإِنْ عَمِلَهَا كَتَبَهَا سَيِّئَةً

وَاحِدَةً فَأَكَّدَ تَقْلِيلَهَا بِـ

(وَاحِدَةٍ) وَلَمْ يُؤَكِّدْهَا بِـ

(كَامِلَةٍ) فَلِللَّهِ الْحَمْدُ وَالْمِنَّةُ

онро ба (лафзи) "комил" таъкид кард; ва агар онро анҷом диҳад, онро (барои вай) як бадӣ менависанд ва ночиз будани онро ба (лафзи) "як" таъкид кард ва онро ба (лафзи) "комил" таъкид накардааст.

Пас ҳамду миннат Худоро аст, Субҳонаху, ки мо бар Ё (ҳаққи) ситоиш бар-шуморида наметавонем. Ва тавфиқу комёбӣ аз ҷониби Худои Тавоност.

**ҲАДИСИ СИЮ ҲАШТУМ
САЗОИ БО ДҶСТОН (-И ХУ-
ДО) ДУШМАНӢ КАРДАН**

Аз Абӯхурайра, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ҳаройина Худои Таъоло гуфтааст: "Ҳар ки бо дӯсте аз дӯстони Ман душ-манӣ намояд, пас Ман бар (зидди) вай ҷанг эълон

سُبْحَانَهُ لِأُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْهِ وَ
بِاللَّهِ التَّوْفِيقِ.

الْحَدِيثُ الثَّامِنُ وَالثَّلَاثُونَ

جَزَاءُ مُعَادَاتِ الْأَوْلِيَاءِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى

менамоям.

Бандаи Маро ҳеҷ чизе барои наздики ҷустан ба сӯи Ман сазовортар аз (ичрои) он чи, ки бар вай фарз гардондаам, нест. Ва бандаи Ман ба воситаи анҷом додани ибодатҳои нофила ба Ман наздиктар мешавад, то Ман ўро дўст мегирам, вақте ки Ман вайро дўст доштам, он гоҳ (нигаҳдорандаи) гўши ў хоҳам шуд, ки ба воситаи он вай хоҳад шунид; ва (нигаҳдорандаи) чашми ў, ки ба воситаи он вай хоҳад дид; ва (нигаҳдорандаи) дасти ў, ки ба воситаи он вай саҳт хоҳад гирифт; ва (нигаҳдорандаи) пойи ў, ки ба воситаи он вай ҳаракат хоҳад кард. Ва агар ў аз Ман чизе талаб кунад, Ман бетаъхир ба ў инро мебахшам, агар ў ба паноҳи Ман шитобад, Ман, албатта, ўро дар паноҳи Худ мегирам!».

[Аз ин ҳадис чунин бармеояд, ки адо кардани фаризаҳо ва тарки муҳаррамот боиси дўстӣ бо Худо гардида ва пайваста анҷом додани нофилаҳо боиси зиёд шудани дўстӣ ва муҳаббати Худованд мегардад]

قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ
آذَنَّهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ
عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا
افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي
يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّىٰ أَحِبُّهُ،
فَإِذَا أَحْبَبْتَهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي
يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يَبْصُرُ
بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا،
وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَكَأَن
سَأَلَنِي لَأُعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي
لَأُعِيذَنَّهُ»

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ривоят кардааст.

ҲАДИСИ СИЮ НҲҲУМ
АЗ ХАТО ВА ФАРОМУШӢ
ГУЗАШТ КАРДАН

Аз Ибни Аббос, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ба дурустӣ, Худо ба хотири ман аз умматонам хатову фаромӯшӣ ва он чи-ро, ки бар онҳо маҷбур карда шудаанд, гузашт кардааст».

(Ин) ҳадис ҳасан аст. Онро ибни Моҷа ва ал-Байҳақӣ ва дигарон ривоят кардаанд.

ҲАДИСИ ЧИҲИЛУМ
ДАР БАЁНИ ҒАНИМАТ ШУ-
МУРДАНИ ДУНЁ БАРОИ

الْحَدِيثُ التَّاسِعُ وَالثَّلَاثُونَ
التَّجَاوُزُ عَنِ الْخَطَا وَالنُّسْيَانِ

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
قَالَ: «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لِي
عَنْ أُمَّتِي الْخَطَا، وَالنُّسْيَانِ، وَمَا
أُسْتُكْرَهُوا عَلَيْهِ».
حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ
وَالْبَيْهَقِيُّ وَغَيْرُهُمَا.

الْحَدِيثُ الْأَرْبَعُونَ

НАҶОТИ ОХИРАТ

Аз Абдуллоҳ ибни Умар, разия-л-Лоҳу анхумо, ривоят аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, аз сари ҳар ду китфи ман гирифту гуфт: «Дар дунё он чуноне бош, ки гӯё ғариб ва ё роҳгузаре ҳастӣ». Ва Ибни Умар, разия-л-Лоҳу анхумо, (ҳамеша) ме-гуфт: "Ҳар гоҳ шаб туро фаро гирад, пас мунтазири субҳ набош ва ҳар гоҳ ки ба субҳ расидӣ, пас мун-тазири шаб набош. Ва аз сиҳатмандии худ (чизе) барои бемориат ва аз ҳаёти худ (чизе) барои мамотат бигир".

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ривоят кардааст.

ҲАДИСИ ЧИҲИЛУ ЯКУМ
ДАР БАЁНИ ПАЙРАВИ ҚАР-
ДАНИ ПАЙҒАМБАР,
салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам

Аз Абӯмуҳаммад

إِغْنَامُ الدُّنْيَا لِلْفَوْزِ بِالْآخِرَةِ

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَنْكَبِيَّ
فَقَالَ: «كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ
غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ». وَكَانَ
ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ:
إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ،
وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ
الْمَسَاءَ، وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ
لِمَرَضِكَ، وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ.

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

الْحَدِيثُ الْوَاحِدُ وَالْأَرْبَعُونَ
اتَّبَعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Абдул-лоҳ ибни Амр ибни Ос, ра-зия-л-Лоҳу анху, нақл аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ҳар кадоми шумо то ин ки ҳавову ҳа-васи худро пайрави он чи ман овардаам, нагардо-над, ҳанӯз имон наовардааст».

Ин ҳадиси ҳасан ва са-ҳеҳ аст, дар китоби "ал-Ҳуҷҷат" ба исноди саҳеҳ онро ривоят кардем.

**ҲАДИСИ ЧИҲИЛУ ДУЮМ
ДАР БАЁНИ ФАРОХ БУДА-
НИ МАҒФИРАТИ ХУДОИ
ҶОЛИБУ ТАВОНО**

Аз Анас ибни Молик, разия-л-Лоҳу анху, ривоят аст, ки гуфт: аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, шунидам ки мегуфт: «Худои Ҷолибу Та-воно мефармояд: Эй фарзанди Одам, ба ростӣ ҳар чи ту аз Ман талаб кунӣ ва хоҳиш намоӣ, туро бар он чи ки аз ту буд, омурзиш

عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يُؤْمِنُ
أَحَدُكُمْ حَتَّى يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا
لِمَا جِئْتُ بِهِ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ، رَوَيْنَاهُ
فِي كِتَابِ الْحُجَّةِ يَأْتِيهِ بِسَنَدٍ صَحِيحٍ.

**الْحَدِيثُ الثَّانِي وَالْأَرْبَعُونَ
سَعَةَ مَغْفِرَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ**

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ
تَبَارَكَ وَتَعَالَى: يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا
دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ

кунам ва Маро парвое нест. Эй фарзанди Одам, агар гуноҳони ту ба абрҳои осмон баробар бошад, он гоҳ ту аз Ман талаби омурзиш кунӣ, бар ту бибахшам, ва Маро парвое нест. Эй фарзанди Одам, агар ба андозаи гунҷоиши замин гуноҳҳо бикунӣ, сипас ба дидори Ман бирасӣ ва чизеро ба Ман шарик на-гирифта бошӣ, ба ҳамон андозаи гунҷоиши замин туро мағфират диҳам».

[Бидон ки барои қабули тавба се шарт аст:

1. Тарки маъсият (гуноҳ) кардан.
2. Пушаймонӣ бар он (маъсияте), ки анҷом дода шуд.
3. Азм намудан бар он, ки (ба маъсият) барнагардад.

Ин ҳадисро ат-Тирмизӣ ривоят карда гуфтааст: "Ҳадиси ҳасану саҳеҳ аст".

عَلَىٰ مَا كَانَ مِنْكَ وَلَا أَبَالِي. يَا
ابْنَ آدَمَ لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ
السَّمَاءِ ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ
لَكَ وَلَا أَبَالِي. يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ
لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا
ثُمَّ لَقَيْتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا
لَأَتَيْتَكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً».

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ:

حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

МУҲДАРИҶА

<i>Муқаддимаи имом Нававӣ.....</i>	3
<i>Ҳадиси аввал: "(Савоби) амалҳо (вобаста) бо ният аст" .....</i>	8
<i>Ҳадиси дуюм: "Дар баёни ислом ва имон ва эҳсон".....</i>	9
<i>Ҳадиси сеюм: "Дар баёни аркони ислом".....</i>	12
<i>Ҳадиси чаҳорум: "Амалҳо бо хотимаашон вобастаанд".....</i>	13
<i>Ҳадиси панҷум: "Дар баёни наҳйи бидъат овардан дар дин".....</i>	14
<i>Ҳадиси шашум: "Дурӣ ҷустан аз маконҳои шубҳанок".....</i>	15
<i>Ҳадиси ҳафтум: "Дин насиҳат аст".....</i>	17
<i>Ҳадиси ҳаштум: "Дахлноазир будани хуни мусулмон ва моли ӯ".</i>	18
<i>Ҳадиси нӯҳум: "Андар наҳйи бисёр суол кардан ва саҳтгирӣ кардан"</i>	18
<i>Ҳадиси даҳум: "Дар баёни сабабҳои иҷобат нашудан(-и дуо)".....</i>	19
<i>Ҳадиси ёздаҳум: "Парҳез кардан аз чизҳои шубҳанок".....</i>	21
<i>Ҳадиси дувоздаҳум: "Дар баёни тарки он чизе, ки барои мусулмон фоида надорад".....</i>	22
<i>Ҳадиси сенздаҳум: "Аз (ҷумлаи) камоли имон" .....</i>	22
<i>Ҳадиси чаҳордаҳум: "Дар баёни ҳаром будани (рехтани) хуни мусулмон".....</i>	23
<i>Ҳадиси понздаҳум: "Ба меҳмоннавозӣ тарғиб кардан".....</i>	24
<i>Ҳадиси шонздаҳум: "Дар баёни наҳйи ғзаб" .....</i>	25
<i>Ҳадиси ҳабдаҳум: "Ба ҳайвон меҳрубонӣ намудан".....</i>	25
<i>Ҳадиси ҳаждаҳум: "Ба хушрафторӣ тарғиб кардан".....</i>	26
<i>Ҳадиси нуздаҳум: "(Ҳудуди) Худоро нигоҳ дор, то Худо туро нигоҳ дорад".....</i>	27
<i>Ҳадиси бистум: "Ҳаё аз имон аст" .....</i>	29
<i>Ҳадиси бисту якум: "Устуворӣ ҷавҳари ислом аст" .....</i>	29
<i>Ҳадиси бисту дуюм: "Роҳи биҳишт".....</i>	30
<i>Ҳадиси бисту сеюм: "Ба сӯйи кори хайр шитоб кардан".....</i>	31
<i>Ҳадиси бисту чаҳорум: "Дар баёни таҳрими зулм".....</i>	32
<i>Ҳадиси бисту панҷум: "Андар фазилати зикр кардан".....</i>	35
<i>Ҳадиси бисту шашум: "Бар ҳар як узв(-и одам) садақа (лозим) аст"</i>	37
<i>Ҳадиси бисту ҳафтум: "Андар шинохтани некӣ ва бадӣ".....</i>	38

Ҳадиси бисту ҳаитум: "Андар фармонбардорӣ ва итоат кардан"	39
Ҳадиси бисту нӯҳум: "Дар баёни роҳҳои хайр".....	41
Ҳадиси сиюм: "Андар (риояти) ҳуқуқи Аллоҳ Таъоло".....	43
Ҳадиси сию якум: "Дар баёни қаноатмандӣ дар дунё".....	44
Ҳадиси сию дуюм: "Дар баёни инкори зарар дар ислом".....	45
Ҳадиси сию сеюм: "Бар даъвогар гувоҳ овардан ва бар он ки мункир мешавад, қасам хӯрдан аст".....	46
Ҳадиси сию чаҳорум: "Дар баёни мартабаҳои тағйир додани кори зишт".....	47
Ҳадиси сию панҷум: "Бародарӣ дар ислом".....	48
Ҳадиси сию шашум: "Дар баёни фазилати қазои ҳоҷатҳои мусулмонон ва тиловати Қуръон".....	49
Ҳадиси сию ҳафтум: "Дар баёни баёни фазлу карами Худои Таъоло".....	50
Ҳадиси сию ҳаитум: "Сазои бо дӯстон(-и Худо) дӯшманӣ кардан"	53
Ҳадиси сию нӯҳум: "Аз хато ва фаромӯшии гузашт кардан"...	55
Ҳадиси чихилум: "Дар баёни ганимат шумурдани дунё барои наҷоти охираат".....	50
Ҳадиси чихилу якум: "Дар баёни пайравӣ кардани пайгамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам".....	56
Ҳадиси чихилу дуюм: "Дар баёни фарох будани мағфирати Худои Таъоло".....	57
Мундариҷа.....	59

ЧИЛ ҲАДИСИ НАБАВИ

Муҳаррири ороиш *А.Исоев*
Муҳаррири техникӣ *К.Эгамбердиев*

БИ № 3608

Ба матбаа 14.12.07 супурда шуд. Ба чоп 06.01.08 имзо шуд.

Андозаи 60X84 1/16. Коғазӣ офсет. Ҳуруфи адабӣ.

Чопи офсетӣ. Ҷузъи чопии шартӣ 3,38. Ҷузъи нашрию ҳисобӣ 2,6.

Адади нашр 1000. Супориши № 1. Нархи шартномавӣ.

Муассисаи нашриявӣ «Ирфон»-и Вазорати фарҳанги
Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734018, ш. Душанбе, кӯчаи Н.Қаробоев, 17.

Матбааи «Нур-2003», ш. Душанбе, хиёбони Саъдии Шерозӣ, 19.